

*Elämän
tähden*

Hoidon vaikutus tartuntariskiin ja miten siitä puhutaan (potilaille)

Jaana Syrjänen

Osastonylilääkäri

Tays Infektioyksikkö

Pshp:n tartuntataudeista vastaava lääkäri

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

- ❖ Sveitsiläisten lääkäreiden julkilausuma v.2008
  - Jos HIV-potilaan plasman HIV-kopiomäärä on ollut alle 40 kopiota/ml yli 6 kk eikä ole muita seksitauteja tai genitaalihaavoja, häntä ei voida pitää seksiteitse tartuttavana
  - Tartuntariski on näillä edellytyksillä alle 1:100 000 suojaamatonta yhdyntää
  - Satunnaisissa seksisuhteissa pitää käyttää kondomia, jotta estetään muiden seksitautien tarttuminen

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

❖ Useissa havainnoivissa tutkimuksissa voitu todeta, että suojaamattomassa heteroseksissä HIV-tartuntoja parisuhteissa ei tapahtunut, jos kumppanin P-HIV1Nh < 1500 kopiota/ml

- *Fideli US et al. Aids Research and Human Retroviruses 2001;17:901–10.*
- *Mehendale SM et al. J Acquir Immune Defic Syndr 2006;41:371–3.*
- *Tovanbutra S et al. J Acquir Immune Defic Syndr 2002;29:275–83.*
- *Lingappa JR et al. Plos One 2010;5(9).*

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

- ❖ Varhainen lääkehoito vähentää tartuntariskiä 96%
    - 1763 serodiskordanttia pariskuntaa (toisella HIV, toisella ei).
    - Puolelle lääkitys heti, puolelle CD4-solujen tai oireiden perusteella
    - Turvaseksi ja kondomin käyttö opastettiin kaikille
    - Tutkimus keskeytettiin ennenaikaisesti
      - *28 tartuntaa puolisolta*
        - **27 myöhäisen hoidon ryhmässä**
        - **1 varhaisen hoidon ryhmässä (ennen hoidon tehoa)**
- Cohen et al. Prevention of HIV-1 infection with early antiretroviral infection. N Engl J Med 2011;365:493-505

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

- ❖ PARTNER study (havainnoiva monikeskustutkimus)
  - 888 serodiskordanttia paria, joissa HIV-positiivisen kumppanin P-HIV1Nh<200 kopiota/ml eikä pari käytä kondomia seksissä
  - Seuranta-aika n. 2 vuotta, yhteensä 1238 pariskunta-seurantavuotta
  - 548 heteroseksiparia
  - 340 MSM-paria
    - 0 tartuntaa (95% CI 0.30-0.71/100 pariskunta-seurantavuotta)
  - Seurannan aikana 11 HIV-tartuntaa HIV-negatiiviselle kumppanille
    - 10 MSM seksissä, 1 heteroseksissä
    - Yksikään ei ollut fylogeneettisesti sama kanta kuin kumppanilla eli suojaamaton seksi muun kuin oman hoidossa olevan HIV-positiivisen kumppanin kanssa on riski
  - Rodger AJ et al. JAMA 2016;316:171
    - MSM tutkimushaaran osalta tutkimusta jatketaan vielä Partner 2 studyna, sisäänotto jatkui 2014-2017
- <http://i-base.info/partner-study/>

"Once you begin therapy, you stay on therapy, **with full virologic suppression** you not only have protection from your own HIV..... but **you also are not capable of transmitting HIV** to a sexual partner. With successful antiretroviral treatment, that individual is **no longer infectious.**" Carl W. Dieffenbach, Ph.D., Director, Division of AIDS, NIAID, NIH. NIH
[Video interview](#) (August, 2016)

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

- ❖ Mitä voidaan sanoa MSM seksistä ja tartuttavuudesta, jos HIVN_h <200 tai mittaamaton
  - PARTNER2 jatkuu MSM osalta- tartuntoja omalta kumppanilta ei ole raportoitu
  - Australiassa, Thaimaassa ja Etelä-Amerikassa meneillään tutkimus MSM-seksissä **Opposites Attract Study** (2014-),
    - 358 serodiskordanttia MSM paria, 17 000 yhdyntää ilman kondomia
    - IAS Paris alustavia tuloksia:
      - **toistaiseksi ei yhtään tartuntaa omalta kumppanilta**
      - **3 tartuntaa muualta**
  - Yhtään tartuntaa MSM-seksissä, joka täyttää Sveitsin v.2008 julkilausuman kriteerit, ei ole kirjallisuudessa raportoitu lukuunottamatta yhtä, kiistanalaista tapausta
  - Sturmer et al. Antivir Ther 2008;13:729
  - Vernazza et al. Antivir Ther 2008;13:641-2

“If you diligently take your medicine and keep your viral load to below detectable levels, **you will not be dangerous to your partner**. We now have the scientific data to say **you may be “infected” but you are not “infectious”**. That goes a long way toward eliminating the stigma associated with HIV.” Anthony S. Fauci, M.D., Director, NIAID, NIH [Video interview](#) (July, 2017)

- ❖ "Last month, the global medical and scientific community at the forefront of HIV research and care came together in **Paris for the ninth International AIDS Society Conference**, where they announced – unequivocally – that an **undetectable HIV viral load means HIV is untransmittable.**" Dr. Julio Montaner, UBC-Killam Professor of Medicine; UBC-St. Paul's Hospital Foundation chair in AIDS Research [Editorial](#) (August, 2017)

Tartuttavuus

- ❖ IAS Access Prevention U=U Campaign
  - Undetectable=Untransmittable
  - <https://www.preventionaccess.org/>
  - <https://www.youtube.com/watch?v=P1YbG5DLFml>

**UequalsU !!!
Undetectable=Untransmittable**

JUSSI SUTINEN
LT, erikoislääkäri
HYKS, infektiosairauksien klinikka
jussi.sutinen@hus.fi

HEIKKI KAUMA
dosentti, osastonylilääkäri
OYS
heikki.kauma@ppshp.fi

JARMO OKSI
vt. infektioautien professori,
infektioautien ylilääkäri
Turun yliopisto, TYKS
oksi@utu.fi

EIJA RUOTSALAINEN
LT, infektioalääkäri
KYS
eija.ruotsalainen@kuh.fi

JAANA SYRJÄNEN
dosentti, osastonylilääkäri
TAYS, sisätautien vastuualue,
infektioyksikkö
jaana.syrjanen@pshp.fi

MATTI RISTOLA
LKT, dosentti, osastonylilääkäri
HYKS, infektiosairauksien klinikka
matti.ristola@hus.fi

KIRJALLISUUTTA

- 1 Cohen MS, Chen YQ, McCauley M ym. Prevention of HIV-1 infection with early antiretroviral therapy. *N Engl J Med* 2011;365:493–505.
- 2 Vernazza P, Hirschel B, Bernasconi E, Flepp M. HIV-infizierte Menschen ohne andere STD sind unter wirksamer antiretroviraler Therapie sexuell nicht infektiös. *Schweizerische Arztzeitung* 2008;89:165–9.
- 3 Stürmer M, Doerr HW, Berger A, Gute P. Is transmission of HIV-1 in non-viraemic serodiscordant couples possible? *Antivir Ther* 2008;13:729–32.
- 4 Vernazza PL, Hirschel B. HIV transmission hunting – the chase for low risk events. *Antivir Ther* 2008;13:641–2.

SIDONNAISUUDET
pdf-versiossa

www.laakarilehti.fi

Sisällysluettelot
SLL 22/2013

HIV-lääkitys on mullistanut käsitykset tartuttavuudesta

Tiedeletti Science valitsi vuoden 2011 läpimurto-tutkimukseksi tutkimuksen, joka osoitti varhaisen lääkehoidon vähentävän HIV-tartuntariskiä 96 % (1). Tutkimukseen osallistui 1 763 serodiskordanttia parisukunutta: toisella puolisolalla oli HIV-tartunta, toisella ei. Puolet HIV-positiivisista satunnaistettiin aloittamaan HIV-lääkehoito tutkimuksen alussa, ja puolet aloitti hoidon myöhemmin oireiden tai CD4-solutason laskun perusteella. Kaikille parisukunille suositeltiin turvaseksiä ja kondomin käyttöä. Tutkimus keskeytettiin ennenaikaisesti, koska keskimäärin 1,7 vuoden seurannassa todettiin 28 HIV-negatiivisen puolison saaneen tartunnan positiiviselta kumppaniltaan. Näistä tartunnoista 27 todettiin myöhäisen hoidon ryhmässä. Välittömän hoidon ryhmässä ainoa tartunta tapahtui ennen kuin lääkitys oli ehtinyt kunnolla pienentää positiivisen puolison HI-viruspitoisuutta.

Jo vuonna 2008 tunnetut sveitsiläiset infektioalääkärit kirjoittivat lähinnä epidemiologisen tiedon perusteella julkilausuman, jonka mukaan hyvän hoitovasteen (alle 40 kopiota/ml) yli 6 kuukauden ajan säilyttänyt HIV-positiivinen ei ole enää seksiteitse tartuttava, jos seksiin ei liity muita tartuntariskiä lisääviä tekijöitä, kuten samanaikaista toista sukupuolitautia tai genitaalivaauria (2). He arvioivat tartuntariskin olevan näillä edellytyksillä selvästi alle 1:100 000 suojaamatonta yhdyntää. Sveitsissä ei ole todettu yhtään tartuntaa ehdot täyttävältä henkilöltä julkilausuman antamisen jälkeen (P. Vernazza, henkilökohtainen tiedonanto). Vahvin näyttö tartuntariskin pienuudesta lienee se, että lääketieteellisestä kirjallisuudesta löytyy vain yksi kiistanalainen tapauselostus tartunnasta henkilöltä, jonka hoitovaste oli hyvä (3,4).

Vaikka HIV:n tartuttamisriski näyttää käytännössä häviävän hoidossa olevilta potilailta, satunnaisissa seksisuhteissa kondomin käyttö on suositeltavaa jokaiselle riippumatta siitä, onko

henkilö HIV-positiivinen tai negatiivinen, ja riippumatta mahdollisesta lääkityksestä. Kondomi suojaa muilta seksitaudeilta sekä harvinaisilta lääkeresistenteiltä HI-viruskannoilta.

Uudet tiedot tartuntariskistä mahdollistavat suuria muutoksia HIV-positiivisten elämään. Vakiintuneissa parisuhteissa osa on jo luopunut kondomin käytöstä. Serodiskordanttien parisukunien on mahdollista hankkia yhteisiä lapsia ilman kallista ja hankalaa spermanpesua. Näissä tilanteissa tosin edelleen suosittelemme lisäksi estolääkitystä HIV-negatiiviselle naiselle.

Suomessa seksin harrastaminen HIV-positiivisena on näihin aikoihin saakka johtanut vankeustuomioihin, vaikka lääkehoidon ansiosta realistista tartuntariskiä ei enää olisi ollut. Jotkut HIV-positiiviset ovat kertoneet joutuneensa kiristyksen kohteeksi tahattomien altistumistilanteiden jälkeen. Nyt altistuksen merkittävyys muuttuu. Monet arkipäivän tavanomaiset riskit ovat moninkertaisia HIV-tartuntariskiä verrattuna.

Nykyinen oikeuskäytäntö saattaa karkottaa varsinkin riskikäyttäytyjiä testauksesta, sillä säilymällä tietämättömänä HIV-positiivisuudesta on mahdollista jatkaa riskikäyttäytymistä ilman rikossyytteiden uhkaa. Epidemian rajoittamisen kannalta olisi erityisen tärkeää saada juuri nämä henkilöt hakeutumaan testiin. Nykyinen tilanne ei edistä HIV-infektion varhaista toteamista ja lääkityksen hyödyntämistä tartuntojen ehkäisyssä. HIV-infektion löytyminen ajoissa on lopulta sekä henkilön itsensä että yhteisön etu.

Lääketieteen nykyinen käsitys HIV-lääkityksen vaikutuksesta tartuntariskiin on myös Suomessa huomioitava sekä potilastyössä, epidemian hallinnassa että oikeuskäytäntöihin liittyvissä asioissa. ■

HIV:n historia Suomen tuomioistuimissa, Korkeimman oikeuden päätökset

KKO:2017:8

Pahoinpitely - Törkeä pahoinpitely

Rangaistuksen määrääminen - Rangaistuksen mittaaminen

KKO:2015:84

Törkeän pahoinpitelyn yritys

Tahallisuus

Rikoksen yritys

KKO:2015:83

Vaaran aiheuttaminen

KKO:1993:92

Kuolemantuottamus

Mitä KKO on päättänyt,

- ❖ kun HIVN_h mittaamattomissa, lääkitys yli 6 kk, seksissä ei ole käytetty kondomia, kumppanille ei ole kerrottu HIV-positiivisuudesta
  - Kaksi KKO:n päätöstä
- ❖ Kaksi vuotta sitten HY Rikosoikeuden apulaisprofessori Sakari Melander käsitteli täällä KKO:n HIV-tapaukset
  - http://arvosta.fi/wp-content/uploads/2018/01/2016_Sakari20Melander2020Korkeimman20oikeuden20HIV-tapaukset20-miten20ohjeistamme20potilasta.pdf

KKO 2015:83

- ❖ A oli tietoisena HIV-infektiostaan ollut useita kertoja v. 2009 suojaamattomassa anaalisyhdynnässä B:n kanssa kertomatta sairaudestaan. HIV ei tarttunut. A:n virukset <50 kopiota/ml.
- ❖ Tuomittiin vaaran aiheuttamisesta ehdolliseen vankeusrangaistukseen äänestyspäätöksellä 3-2
  - Moraalinen näkökulma: vastuuta tartunnasta tai sen vaarasta ei ole perusteltua säilyttää yksinomaan sille joka luottaa toisen osapuolen vilpittömyyteen
  - B ei voinut tietoisesti itse päättää suhteeseen ryhtymisestä, kondomin käytöstä

KKO 2015:83

- ❖ Tuomion perusteluissa vedottiin
  - HIV-hoitotyön käsikirjaan, jossa anaaliseksiässä suositellaan kondomia ja liukuvoiteen käyttöä
    - *Mutta siinä ei oteta kantaa HIV:n tartuttavuuteen eri tilanteissa*
  - Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ohjeistuksiin kondomin käytöstä ja HIV-positiivisuudesta kertomisen tarpeellisuudesta, jottei joutu oikeudellisiin seuraamuksiin
    - *Eli asioihin joista on ollut pakko puhua johtuen oikeuden aiemmista tuomioista*
  - Vajaaseen tieteelliseen näyttöön HIV-tartunnan riskin olemattomuudesta MSM-seksissä (v.2015)

KKO 2015:83

- ❖ Vähemmistön kantana oli, että
  - vaikka HIV on yhä vakava sairaus, sen tarttuminen B:hen on ollut niin epätodennäköistä, ettei se täytä vaaran tunnusmerkistössä tarkoitettua vaaraa
    - *Eli vaaraa ei ollut.*
  - kondomin käytön ohje HIV-tartunnan estämisessä ja tartunnasta kertomisen velvoite ei vaikuta rikosoikeudelliseen arvioon, koska siinä tulee olla kysymys rikossäännöksen tunnusmerkistössä tarkoitettun vaaran arvioinnista
    - *Eli se mitä me potilaille sanomme ja ohjaamme HIV tartunnan osalta (kondomin käyttö, kertomisen velvoite) ei olisi pitänyt vaikuttaa rikosoikeudelliseen arvioon, kun rikosta ei tapahtunut.*

KKO 2015/83

- ❖ Kondomisuojauksesta huolehtimalla KKO:n mukaan HIV-tartuntariskiä ei olisi ollut.
  - Olisiko vapautettu syytteestä, jos olisi käyttänyt kondomia mutta ei olisi kertonut HIV-positiivisuudestaan?
    - *Todennäköisesti, mutta oikeuden päätöksiä ei voi ennustaa...*

KKO 2015/84

- ❖ HIV- ja C-hepatiitti positiivinen mies A oli ollut 2-3 kertaa suojaamattomassa emätinyhdynnässä naisen B kanssa
- ❖ A:lla HIV-lääkitys ja virukset mittaamattomissa ainakin viimeiset 5 vuotta
- ❖ Alemmat oikeusasteet tuominneet törkeän pahoinpitelyn yrityksestä
- ❖ KKO hylkäsi syytteen törkeän pahoinpitelyn yrityksestä
  - Tartunnan todennäköisyyttä pidettiin niin vähäisenä, ettei tarttuminen olisi voinut olla todennäköisempää kuin tarttumatta jääminen

KKO 2015/84

- ❖ Syyte oli törkeästä pahoinpitelystä
- ❖ Jos olisi syytetty vaaran aiheuttamisesta, olisiko tässä tilanteessa sekin syyte hylätty
  - *Ei voi tietää, oikeuden päätöksiä ei voi ennustaa...*

HIV-infektio ja rikosoikeudellinen vastuu

HAKUSANAT: rikosoikeus, rikosoikeudellinen vastuu, tahallisuus, rikoksen yritys, laiminlyöntirikos, HIV-infektio

1. Johdanto

Rikosoikeusjärjestelmän ytimen muodostavat rikoslakiin kirjatut kielto- ja käskynormit. Vaikka nämä normit ovat luonteeltaan monimutkaisia normatiivisiä entiteettejä, niillä on tärkeä kommunikatiivinen eli viestinnällinen tehtävä: kieltonormit antavat *hyviä syitä* välttää – tietyillä tarkemmin kuvatuilla edellytyksillä – yhteiskunnassa arvokkaina pidettyjen asioiden vaarantamista ja loukkaamista. Käskynormit kertovat puolestaan niistä hyvistä syistä, jotka edellyttävät toimimaan, jotta nämä arvokkaana pidetyt asiat eivät vaarantuisi

Tässä kirjoituksessa asetimme tavoitteeksemme vastata siihen, kuinka HIV-infektioituneen henkilön rikosoikeudellinen vastuu hahmottuu korkeimman oikeuden viimeaikaisen oikeuskäytännön perusteella. Kirjoitusprosessimme aikana kuitenkin havaitsimme, ettemme kykene antamaan kysymyksiimme täsmällistä vastausta. Pikemminkin tulimme siihen tulokseen, että yhä edelleen moni rikosoikeusteoreettisesti vaikea kysymys kaipaa vastausta: Miten todennäköisyystahallisuus kyetään yhdistämään yritysvastuuseen? Mikä merkitys tarkoitustahallisuudella on HIV-kontekstissa? Voidaanko HIV-tartunnan todennäköisyyttä pitää joissakin tilanteissa niin alhaisena, ettei se täytä vaaran aiheuttamiselta vaadittavaa todennäköisyysastetta eikä myöskään yritysopissa vaaralle asetettavaa todennäköisyysastetta? Mikä merkitys satunnaisten syiden konstruktiivilla on arvioitaessa HIV-infektioituneen henkilön yritysvastuuta?

Viesti potilaille pitäisi olla selkeä, selkeämpi kuin mitä me oikeuden päätöksistä ymmärrämme

❖ Lääketieteellisesti katsoen:

- Jos HIV-kopiot mittaamattomissa >6kk, HIV ei tartu seksissä.
  - *Kondomia käytetään muiden sukupuolitautilien estämiseksi, silloin kun se on tarpeellista (satunnaiset seksisuhteet). Se myös suojaa HIV-positiivista satunnaisessa seksisuhteessa erittäin resistentin HIV-viruksen tartunnalta.*

❖ Suomen lainvoimaisen Korkeimman oikeuden tuomion takia:

- Suomessa HIV-positiivisen pitäisi käyttää kondomia, ettei joudu syytteeseen vaaran aiheuttamisesta, mikäli HIV-positiivisuus tulee tietoon.
- Todennäköistä on, että kertomatta jättämisestä ei saisi rikostuomiota, jos HIV-hoito on ollut tehoavaa > 6kk ja käyttää kondomia.

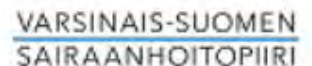
Viesti potilaille pitäisi olla selkeä, selkeämpi kuin mitä me oikeuden päätoöksistä ymmärrämme

- ❖ Pysyvässä parisuhteessa suosittelenn, että kumppanille kerrotaan HIV-positiivisuudesta. Ehkäpä asian kertominen on helpompaa, jos on alussa käyttänyt kondomia, vaikkei olisi heti asiasta puhunut...
- ❖ Potilasta pitäisi kannustaa tulemaan yhdessä kumppaninsa kanssa infektio-olikklinikalle, saamaan informaatio tartuttavuudesta. Suojaamaton seksi on silloin yhteinen tietoinen valinta.
- ❖ Suurin osa potilaistamme ja heidän kumppaneistaan saa tämän informaation muualta ja ovat yhdessä tehneet tietoisien valinnan

HIV potilaan info

- ❖ Kannattaa ohjata HIV-potilas Infektiotalon HIV-sivuille, jossa informaatio tartuttavuudesta ja kannanotto kondomin käyttöön sellaisessa muodossa kuin tällä hetkellä voimme asiasta lausua. KIITOS HUS!
- ❖ <https://www.terveyskyla.fi/infektiotalo/infektiotaudit/hiv>

pähkinänkuoressa

Milloin kävit viimeksi HIV-
testissä?

HIV-positiivisena
askarruttaa

HIV ja raskaus

HIV:n tartuntariski

Matkustamisesta

HIV-lääkkeiden kanssa
sopivia lääkkeitä

Vaikuttaako HIV
elinikääni?

Usein kysytyjä
kysymyksiä

Tietoa ja ohjeita HIV-
lääkityksestä

Tukea HIV-positiiviselle

Täytettävät lomakkeet
ennen vastaanottoa

HIV for English speakers

Taudin pysyminen kurissa HIV-lääkkeillä käytännössä
hävittää HIV-infektion tartuntariskin.

Yli puolen vuoden ajan hyvin tehonnut HIV-lääkitys käytännössä
hävittää HIV:n tartuntariskin myös suojaamattomassa seksissä.
Kannattaa käydä kumppanin kanssa infektioleäkärin vastaanotolla,
jos harkitsee luopumista kondomin käytöstä. Hyvässäkin
hoitovasteessa oleva HIV-positiivinen tarvitsee edelleen kondomia
estämään muita sukupuolitauteja ja mahdollista uutta hankalampaa
HIV-tartuntaa erityisesti satunnaisten seksikumppaneiden kanssa.
Katso lisää videolta.

... HIV
...
...-positiiviselle
... lomakkeet
...aanottoa
... English speakers

lääkärille, kun sairastaa HIV:iä?

On flunssan oireita, pääsisikö suoraan
infektiolääkärille, koska käyn potilaana HIV:n
vuoksi?

Minne kannattaa mennä hammashoitoon?
Pitääkö kertoa HIV:stä?

Gynekologinen seuranta – missä ja miten se
järjestetään?

Mitä tehdä, jos osa lääkkeistä pääsee loppumaan?
Sairaala-apteekista saa nykyään vain kolmen
kuukauden lääkkeitä, eikö voi saada lääkkeitä
kuudeksi kuukaudeksi?

Tarvitseeko käyttää kondomia, kun virukset
ovat olleet pitkään mittaamattomissa?

Pääseekö HIV-potilaan tyttö/poikaystävä HIV-
testiin Infektion kliinikalle?

Tarvitseeko käyttää kondomia, kun virukset ovat olleet pitkään mittaamattomissa?

Jos HIV-positiivisella säännöllisesti lääkkeitä käyttävällä henkilöllä on yli kuuden kuukauden ajan kaikissa virusmäärityksissä todettu lääkkeiden tehonneen, HIV-tartunnan riski käytännössä häviää, vaikka kondomia ei käyttäisikään. Varmista hoitotuloksesi Infektioklinikasta.

HIV-positiivinen tarvitsee edelleen kondomia suojaamaan itseään muilta sukupuolitaudeilta ja mahdolliselta uudelta hankalammalta HIV-tartunnalta erityisesti satunnaisten seksikumppaneiden kanssa. Suomen oikeuslaitoksen tämänhetkisen kannan mukaan HIV-positiivisella on velvollisuus kertoa omasta tartunnastaan seksikumppaneille ainakin, jos kondomia ei käytetä.

5. Johtopäätökset

Totesimme johdannossa, että HIV-tapaukset ovat aiheuttaneet päänvaivaa eri maissa niin tuomioistuimille kuin rikosoikeusoppineillekin. Haastavuutta on lisännyt se, että lääketieteellinen kehitys on viimeisen 20–30 vuoden aikana vaikuttanut siihen, kuinka rikosoikeudellinen vastuu HIV-kontekstissa hahmottuu. Kysymys on ollut ikään kuin lääketieteellisen evoluution ja rikosoikeuden yhteen kietoutumisesta, jossa lääketieteen kehitys on pakottanut tuomioistuimet ja rikosoikeustieteilijät jatkuvasti tarkastelemaan aikaisempien näkemystensä kestävyyttä. Oletettavaa ja toivottavaa onkin, että lopulta lääketieteellinen kehitys tekee koko kysymyksen HIV-infektoituneen henkilön potentiaalisesta rikosoikeudellisesta vastuusta merkityksettömäksi.

Lääketieteen kehittämiä odotettua tuomioistuimitehtävää on kuitenkin